

Osobitosti udomljavanja pasa iz programa hitne pomoći ranjenima Noine Arke

Frangeš, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Veterinary Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Veterinarski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:178:265261>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Veterinary Medicine -
Repository of PHD, master's thesis](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
VETERINARSKI FAKULTET

Ana Frangeš

OSOBITOSTI UDOMLJAVANJA PASA IZ PROGRAMA HITNE
POMOĆI RANJENIMA NOINE ARKE

Diplomski rad

Zagreb, 2019.

Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zavod za rendgenologiju, ultrazvučnu
dijagnostiku i fizikalnu terapiju

Predstojnik: prof. dr. sc. Damir Stanin

Mentor: doc. dr. sc. Hrvoje Capak

Članovi povjerenstva za obranu

diplomskog rada:

1. doc. dr. sc. Mario Ostović
2. prof. dr. sc. Darko Capak
3. doc.dr.sc. Hrvoje Capak
4. prof. dr. sc. Dražen Vnuk (zamjena)

Zahvaljujem mentoru doc. dr. sc. Hrvoju Capaku na vodstvu, strpljenju, pomoći i ostalim ne tako beznačajnim sitnicama bez kojih bi ovaj rad bio neizvediv.

Posebno hvala roditeljima na razumijevanju i podršci te što su mi bili neprestan oslonac tokom studiranja.

Hvala bratu i Maji što nisu nikada sumnjali u mene.

Veliko hvala bakicama koje su uvijek uskočile kada je trebalo.

Hvala svim kolegama i prijateljima koji su mi uvelike pomogli kako bih došla do konačnog cilja, kako učenjem tako i zabavom u pauzama.

Na kraju hvala Marku na strpljenju, razumijevanju i ogromnoj potpori još od prve godine studiranja.

POPIS PRILOGA

Slika 1. Zanemarivan pas pronađen u centru Zagreba i zaprimljen u Program ranjenih Noine Arke.....	8
Slika 2. Kujica nazvana Jagoda nakon 2 mjeseca tokom kojih joj je bila pružena sva potrebna briga, njega, liječenje i kvalitetna hrana.....	9
Slika 3. Rendgenski prikaz prijeloma kralješka u psa koji je zbog težine ozljede prema medicinskim preporukama eutanaziran	10
Slika 4. Grafički prikaz broja pasa zbrinutih u programu hitne pomoći ranjenima i njihova spolna distribucija kroz period od 7 godina	11
Slika 5. Grafički prikaz broja i postotnog udjela liječenih pasa unutar dobnih kategorija	12
Slika 6. Grafički prikaz postotka pasa prema kriteriju nastanka ozljeda	13
Slika 7. Grafički prikaz prosječne dobi pri udomljenju i vremena proteklom do udomljenja za skupinu zdravih/izličenih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjem.....	16
Tablica 1. Raspored liječenih pasa prema dobnim kategorijama i njihov raspored u dobne skupine prema promatranim kalendarskim godinama	12
Tablica 2. Broj preživjelih i smrtno stradalih pasa te zdravstveni status nakon liječenja unutar skupina	14
Tablica 3. Broj i postotak udomljenih i neudomljenih pasa, prikazan prema kriteriju zdravstvenog stanja prilikom udomljavanja (zdravi ili psi s tjelesnim oštećenjima). 15	

Sadržaj

1. UVOD	1
2. HIPOTEZA I CILJEVI RADA	4
2.1. Hipoteza.....	4
2.2. Ciljevi rada.....	4
3. MATERIJAL I METODE.....	6
4. REZULTATI	11
5. RASPRAVA	17
6. ZAKLJUČCI	19
7. POPIS LITERATURE.....	20
8. SAŽETAK.....	22
9. SUMMARY.....	23
10. ŽIVOTOPIS.....	24

1. UVOD

Pas (*Canis familiaris*) je kao vrsta pripitomljavanjem od divljih životinja postao vezan uz čovjeka prije otprilike 12 000 godina. Sve pasmine potječu od vuka te su vjerojatno najranije pripitomljene životinje koje služe čovjeku sve do danas. Od samih početaka iskorištavanja pasa ljudi su ih započeli selektivno razmnožavati za mnoge namjene te stoga danas postoji velik broj pasmina pasa različitih po fizionomiji, veličini, temperamentu i sposobnostima. Kroz povijest i razvoj civilizacije mijenjala se i njihova uloga u životu čovjeka. U samim počecima psi su isključivo služili kao radne životinje, odnosno čuvari, da bi suživotom psa i čovjeka kroz stoljeća njihova povezanost ojačala do te mjere da je danas većina pasa u ulozi kućnih ljubimaca (ZAJEC i sur., 2009.). Pozitivan utjecaj držanja pasa na zdravlje ljudi je više puta dokazan (NEMCOVA i NOVAK, 2003.). Ujedno se psi sve teže snalaze bez prisutnosti čovjeka i bez njega teško opstaju u suvremenom, motoriziranom i ubrzanom svijetu. Nažalost, sve se češće susrećemo s pojavom napuštenih pasa.

Ovisno o geografskim područjima, civilizacijskom stupnju, kulturološkim poimanjima i životnom standardu pojedinih socijalnih skupina, država i regija razlikuje se i poimanje „problema“ napuštenih pasa, njegova rješavanja i odnosa spram životinja te njihova zbrinjavanja.

Neželjena legla, darovanje živih životinja, nedovoljno vremena, nespremnost i brzopletost pri nabavi životinje, selidba, mali prostor stanovanja, ljetovanje, financijski razlozi, prevelik pas, agresija prema djeci, problemi u ponašanju, preopterećenost i bezosjećajnost uzrok su sve većem broju napuštenih pasa koje svakodnevno susrećemo na ulicama (NEMCOVA i NOVAK, 2003.). Kao najčešći razlog napuštanja pasa navodi se selidba (12%) i posjedovanje prevelikog broja životinja (DeLEEUW, 2010.). Takvi se psi teže snalaze u

vanjskim uvjetima, hrana im nije stalno dostupna zbog čega su lošeg općeg fizičkog stanja te su podložniji stradavanju.

Svake godine se sve više pasa nalazi pod skrbi udruga za zaštitu životinja (ZAJEC i sur., 2009.). Mnogi pojedinci i udruge posvećuju svoje slobodno vrijeme zbrinjavanju, dobrobiti i ponovnom udomljavanju napuštenih pasa. Jedna od njih je i „Noina Arka“, Hrvatska udruga zaštitnika životinja.

Budući da napuštene životinje slobodno i nekontrolirano lutaju vrlo često stradavaju od različitih vanjskih uzroka, što je gotovo nemoguće predvidjeti. Prema ranije poznatim podacima o uzrocima stradavanja (KOLATA, 1980.) poznatno je kako kućni ljubimci najčešće stradavaju u automobilskim nesrećama, zbog zanemarivanja, interakcija među životinjama (ugrizne rane), pada s visine, vatrenog oružja te ozljeda kojima je uzrok nastanka nepoznat. Veći broj izgubljenih i napuštenih pasa bilježi se u nekim periodima godine, ovisno o razlozima napuštanja koje je istodobno nemoguće utvrditi.

Prema više autora svake godine milijuni pasa u SAD-u prolaze kroz skloništa za nezbrinute životinje. Polovica stanovništva SAD-a posjeduje psa kao kućnog ljubimca, a samo 20% njih je udomljeno iz skloništa. Posljedično tome više od milijun ih bude eutanazirano (DeLEEUW, 2010.), isto tako milijuni pasa budu zbrinuti kroz udruženja za zaštitu i pomoć životinjama (MOHAN-GIBBONS i sur., 2014.). Mnogo znanstvenih istraživanja bavi se mogućnošću i načinima promoviranja udomljavanja, osobinama pasa koje utječu na pronalazak trajnog udomljenja i praćenje svojstava udomljenih pasa (LEPPER i sur., 2002.; NORMANDO i sur., 2006.; DIESEL i sur., 2007.; HOFFMAN i sur., 2014.; MOHAN-GIBBONS i sur., 2014.; VOGLAROVA i sur., 2015.). Tako se navodi da ženke, manje veličine, mlađe dobi, srednje dužine dlake koje su sterilizirane imaju najveći pototak udomljenja (DeLEEUW, 2010.). Objavljeni podaci obuhvaćaju lokalne probleme udomljavanja na području SAD-a, Australije

ili Europskih zemalja, i donose različite zaključke o problemima udomljavanje i eutanazije napuštenih pasa u skloništima.

Prema našim saznanjima i dostupnim izvorima istraživanja, za Republiku Hrvatsku ne postoje objavljeni podaci o broju napuštenih i nezbrinutih životinja, kao niti o mogućnostima i uspješnosti udomljavanja.

Jedino znanstveno istraživanje koje se bavi problemom udomljavanja i osobinama pasa koji traže novog vlasnika objavljeno je 2009. godine. Iz istraživanja je zaključeno da je prosječna dob pasa u skloništima 9 mjeseci, te da je prosječno bilo potrebno 12 mjeseci do udomljenja. Udomitelji su pokazali veći interes za pse mlađe dobi, pse manje veličine sa srednje dugom i svjetlijom bojom dlake i s povijesti napuštenog psa. Spol psa nije imao važnu ulogu za udomljenje a čistokrvni psi se nisu brže udomljavali nego križane pasmine pasa (ZAJEC i sur., 2009.).

Prema sporazumu o suradnji, od 4. listopada 2005. godine, Hrvatska udruga za zaštitu životinja „Noina arka“ u suradnji s Gradom Zagrebom i Veterinarskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu zbrinjava uglavnom ranjene pse, putem programa „Hitne pomoći ranjenima“. Od tada je dogovoreni postupak jedini službeni, odobreni program zbrinjavanja na području grada Zagreba.

Pregledom literature, međutim, ne nalazim podatke o istraživanju mogućnosti udomljavanja pasa s tjelesnim oštećenjima, kao ni sveobuhvatno istraživanje o zdravstvenom statusu napuštenih i nezbrinutih životinja. Iz tog razloga držim ovo istraživanje jedinstvenim doprinosom shvaćanja problematike udomljavanja pasa s tjelesnim oštećenjima.

2. HIPOTEZA I CILJEVI RADA

2.1. Hipoteza

U radu s napuštenim i/ili nezbrinutim kućnim ljubimcima i pokušajima njihova udomljavanja poznata je činjenica da neke pasmine ili kategorije životinja značajno rjeđe i teže nalaze udomitelja (novog vlasnika) u odnosu na ostale životinje. Primjerice: stariji psi, psi crne boje dlake, hiperaktivni psi, psi s poremećajem u ponašanju i psi s tjelesnim invaliditetom.

Ovim istraživanjem želimo utvrditi utjecaj zdravstvenog stanja napuštenih pasa s ozljedom ili bolesti prilikom pronalaska i ishoda liječenja na pronalazak novog vlasnika i vrijeme proteklo do trajnog udomljenja.

2.2. Ciljevi rada

1. Prikazati učestalost pasa s tjelesnim ozljedama i/ili bolesti uključenih u program Hitne pomoći ranjenim životinjama udruge „Noina arka“ i njihove osnovne osobine (dob, spol).
2. Kod ranjenih pasa utvrditi porijeklo nastalih ozljeda (u skupinama: stradali u prometu, zanemarivani psi, ozljeđeni pri interakciji među životinjama i ozljeđeni od nepoznatog uzroka).
3. Utvrditi ishod liječenja tj. provedene terapije na zdravstveno stanje pasa i stupanj preživljavanja.
4. Utvrditi broj pasa koji su udomljeni ili trajno borave u skloništu.
5. U skupini udomljenih pasa odrediti vrijeme od završetka liječenja do pronalaska udomitelja (boravka u skloništu), s obzirom na zdravstveno stanje pasa nakon liječenja.
6. Usporediti do sada poznate činjenice o teško udomljivim kategorijama životinja sa dobivenim rezultatima pasa s različitim tjelesnim oštećenjima.

3. MATERIJAL I METODE

Istraživanje je odobreno od strane Povjerenstva za etiku u veterinarstvu Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 26. siječnja 2017. (klasa: 640-01/16-17/86; ur. broj: 251-61-01/139-17-2), uz prethodnu pisanu suglasnost Udruge „Noina Arka“ od 9. siječnja 2017. godine.

Iz arhive Udruge zaštitnika životinja „Noina Arka“, prikupljeni su kartoni pasa zbrinjavanih u programu Hitne pomoći ranjenima, koji su kao pacijenti zaprimljeni i liječeni na Odjelu klinika Veterinarskog fakulteta. Neovisno o načinu zaprimanja (od strane nalaznika, svjedoka nezgode, dojave djelatnicima i sl.), svi psi u periodu od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2015. godine zaprimljeni u program pomoći ranjenima uključeni su u istraživanje.

Prema dostupnim izvještajima kroz 7 godina, za svakog pacijenta evidentirani su podaci o: vremenu (godini) zaprimanja, spolu, procijenjenoj dobi, ozljedama i/ili bolestima, nastanku ozljeda, distribuciji ozljeda po tijelu, ishodu liječenja, udomljenju i vremenu do udomljenja.

Po datuma pronalaska napuštenog psa, odnosno zaprimanja u program Hitne pomoći ranjenima životinje su podijeljene unutar kalendarskih godina. Istraživanje je provedeno sa smišljenim vremenskim odmakom, kako vrijeme pronalaska ne bi utjecalo na mogućnost udomljenja.

Prema spolu životinje su podijeljene na mužjake i ženke. Reproductivni status (sterilizirane životinje) rutinskim kliničkim metodama nije uvijek moguće utvrditi i iz tog razloga isključen je iz istraživanja.

Budući da za svaku životinju koja nije označena mikročipom, nije moguće znati točan datum štenenja, a radi se o velikoj većini neoznačenih životinja u istraživanoj skupini, korištena je procijenjena dobi pasa. Dob je procijenjena pri prvom pregledu i upisu pacijenta, od strane

doktora veterinarske medicine, prema stanju zubala (i rijede vanjskim tjelesnim obilježjima). Za životinje koje su označane mikročipom, podaci su uzeti sa službenih stranica Ministarstva poljoprivrede, elektroničkim pristupom bazi podataka „Lyssacan“. Mogućnost pogreške u procjeni pokušala sam eliminirati formiranjem dobnih kategorija pasa u širokom rasponu.

Dobne skupine pasa formirane su prema Streeter i sur. (2009.) koji su pri procijeni traumi u prometnim nezgodama stradale pse podijelili na mlade, odrasle i stare. U našem istraživanju dobne kategorije obuhvaćaju pse u dobi od 0 – 12 mjeseci (1 dan do 1 godina), 12 – 84 mjeseca (1 – 7 godina) i 84 mjeseca i stariji (7 i više godina).

Životinje s ozljedama ili bolestima podijeljene su u skupine: psi s ozljedama i psi bez ozljeda. U kategoriju pasa bez ozljeda spadaju životinje koje su pri pronalasku vidno bolesne, u lošem općem stanju i nalaznici sumnjaju u traumu, međutim ozljede koje se vežu uz akutnu traumu nisu pronađene.

Nadalje, prema anamnestičkim podacima (izjavama svjedoka ili nalaznika), izgledu vanjskih i unutarnjih tjelesnih ozljeda psi su podijeljeni u 4 kategorije prema porijeklu ozljeda. Istražujući uzroke traumi u pasa i mačaka, Kolata (1980.) navodi nekoliko najčešćih uzroka nastanka traumi (motorna vozila, ugrizne ozljede, ozljede nepoznatog uzroka, oštri predmeti, pad s visine, vatreno oružje, opekline). Prema uzroku nastanka povreda u našem istraživanju psi su podijeljeni u skupine: ozljeđeni u prometu, zanemarivani psi, ozljeđeni u interakcijama među životinjama i stradali od nepoznatog uzroka.

Slika 1. Zanemarivan pas pronađen u centru Zagreba i zaprimljen u Program ranjenih Noine Arke.

Nakon provedenog liječenja psi su kroz opisane četiri skupine nastanka ozljeda podijeljeni prema ishodu liječenja i to na: preživjele (zdrave tj. izliječene, s tjelesnim oštećenjima, vraćene vlasniku) ili smrtno stradale (uginule ili eutanazirane).

U skupinu zdravih ili izličenih pasa spadaju psi koji su završili liječenje bez vidljivih posljedica. U skupinu pasa s tjelesnim oštećenjima spadaju psi koji su pri stradavanju ili za vrijeme liječenja ostali s vidljivim tjelesnim hendikepom. Ova skupina obuhvaća pse nakon amputacije dijela ili cijelog ekstremiteta, pse s funkcionalnim oštećenjima ekstremiteta ili potpunim izostankom funkcije, pse s posttraumatski amputiranim tjelesnim okrajinama – repom ili uškama, pse bez jednog ili oba oka, gluhe i slijepe pse.

Slika 2. Kujica sa slike 1 nazvana Jagoda nakon 2 mjeseca tokom kojih joj je bila pružena sva potrebna briga, njega, liječenje i kvalitetna hrana.

U skupinu pasa vraćenih vlasniku ubrojene su životinje kojima je preko identifikacijskog broja mikročipa ili oglašavanjem na internetskoj mreži pronađen vlasnik, za kojega se utvrdi da zadovoljava uvijete za držanje psa. Psi iz ove skupine izuzeti su u kasnijem praćenju udomljenja i vremena do udomljenja.

Smrtno stradali psi podijeljeni su u podskupine uginulih (neposredno nakon ozljeđivanja, ili tijekom oporavka) i eutanaziranih životinja (prema veterinarsko medicinskim preporukama, opravdano, zbog prekomjerne boli ili patnje, neizlječivosti stanja ili nepovoljne prognoze bolesti). Točan uzrok uginuća ili eutanazije u našem istraživanju nije promatran. Također, životinje sa smrtnim ishodom isključene su iz istraživanja o udomljavanju.

Slika 3. Rendgenski prikaz prijeloma kralješka u psa koji je zbog težine ozlijede prema medicinskim preporukama eutanaziran.

Prema kriteriju trajnog udomljenja životinje su podijeljene u skupine: udomljenih pasa i neudomljenih pasa. Udomljene životinje promatrane su prema kriteriju udomljene kao zdrave životinje i udomljene sa tjelesnim oštećenjima. Za svaku skupinu promatrano je vrijeme proteklo od izlječenja do pronalaska trajnog udomitelja (u mjesecima) i prosječna starost pasa pri trajnom udomljenju.

Statistička analiza učinjena je pomoću programskog paketa SAS 9.4 (Statistical Analysis System, SAD). Deskriptivna statistika rađena je pomoću procedura MEANS i FREQ.

ANOVA testom učinjena je analiza dobi pasa i vremena udomljenja u mjesecima. Za usporedbu srednjih vrijednosti korištena je Tukey – Kramer-ova metoda višestrukih usporedbi na razini statističke značajnosti $p < 0,05$.

Proporcije su analizirane Hi-kvadrat testom (prema spolu, načinu nastanka ozljeda, ishodu liječenja i udomljenju) koristeći FREQ proceduru.

4. REZULTATI

U razdoblju od sedam godina ukupno 597 pasa zbrinuto je u programu Hitne pomoći ranjenima na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od ukupnog broja životinja 47% (281) ženki i 53% (316) mužjaka. Tijekom godina vidljiva je nepravilna distribucija broja zaprimljenih životinja, najveći broj, 109 životinja 2012. godine, a najmanji broj, 44 životinje 2009. godine (slika 4.)

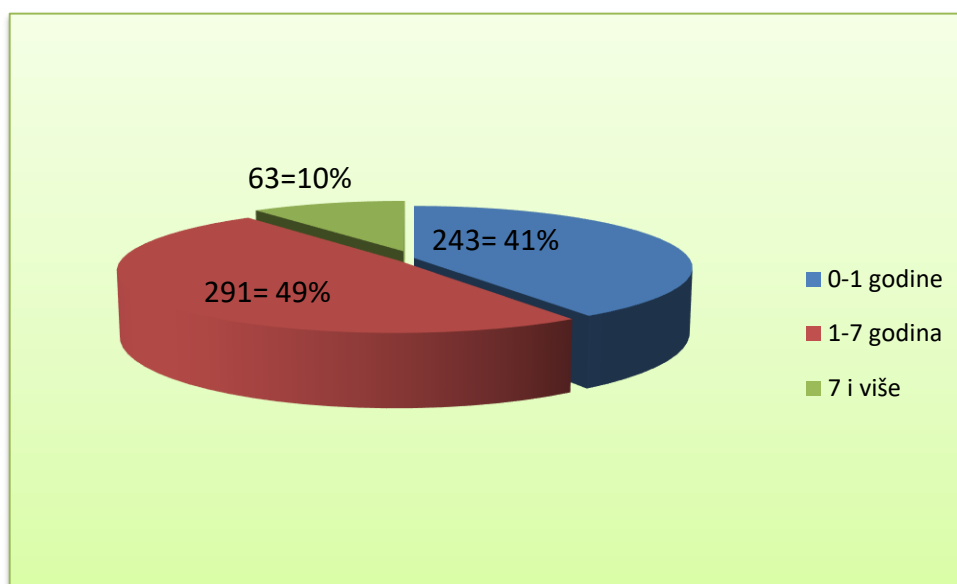

Slika 4. Grafički prikaz broja pasa zbrinutih u programu hitne pomoći ranjenima i njihova spolna distribucija kroz period od sedam godina.

Raspored liječenih pasa prema dobnim kategorijama prikazan je u tablici 1. te grafički prikazan na slici 5.

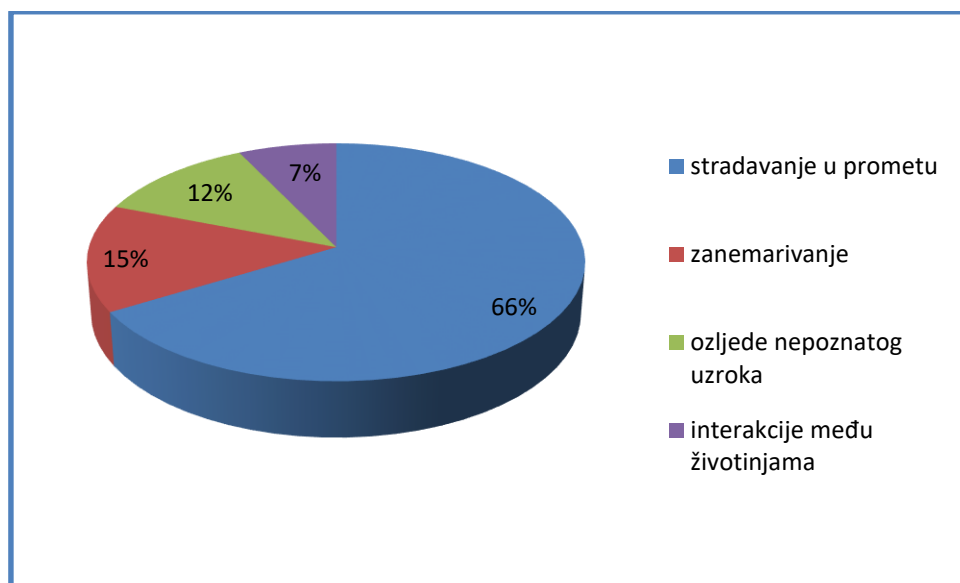
Tablica 1. Raspored liječenih pasa prema dobnim kategorijama njihov raspored u dobne skupine prema promatranim kalendarskim godinama

	0-12 mjeseci (0-1 godina)	12-84 mjeseci (1-7 godina)	84 i više mjeseci (7 i više godina)
UKUPNO	243 41%	291 49%	63 10%
2009.	24 54%	14 32%	6 14%
2010.	33 42%	41 53%	4 5%
2011.	46 43%	53 49%	9 8%
2012.	64 59%	35 32%	10 9%
2013.	19 25%	47 59%	13 16%
2014.	30 32%	54 57%	10 11%
2015.	27 32%	47 55%	11 13%

Slika 5. Grafički prikaz broja i postotnog udjela liječenih pasa unutar dobnih kategorija

Prema kriteriju nastanka ozljeda, unutar skupine pasa stradalih u prometnim nezgodama liječeno je 394 pasa, od kojih je spolna distribucija podjednaka (51,32 % mužjaka i 48,68% ženki), u skupini zanemarivanih pasa liječena su 88 pasa, u skupini pasa stradalih od nepoznatog uzroka bilo je 72, a ozlijeđenih u interakcijama među životinjama 41 pas. Postotni udio od ukupnog broja pasa, prema kriteriju nastanka ozljeda, prikazan je na slici 6.

Slika 6. Grafički prikaz postotka pasa prema kriteriju nastanka ozljeda.

Zbog preglednosti prikaza podaci s rezultatima preživljavanja i ishoda liječenja te udomljenju prikazani su tablično.

Tablica 2. Broj preživjelih i smrtno stradalih pasa te zdravstveni status nakon liječenja unutar skupina obzirom na podrijetlo ozljeda

* Postotak (%) preživjelih i smrtno stradalih unutar svake skupine prema kriteriju načina nastanka

	PREŽIVJELI PSI			SMRTNO STRADALI PSI	
	ZDRAV/IZLIJEČEN	S TJELESNIM OŠTEĆENJEM	VRAĆEN VLASNIKU	EUTANAZIJA	UGINUĆE
STRADAVANJE U PROMETU (394)	263/63% *66%	60/82% *15%	19/69% *5%	26/56% *7%	26/51% *7%
ZANEMARIVANJE (88)	57/15% *65%	7/10% *8%	0/0% *0%	10/23% *11%	14/30% *16%
NEPOZNAT UZROK (72)	48/13% *66%	5/7% *7%	6/23% *8%	6/14% *8%	7/17% *11%
INTERAKCIJE (43)	35/9% *81%	1/1% *3%	2/8% *5%	4/7% *8%	1/2% *3%
UKUPNO (597)	403/67%	73/12%	27/5%	46/8%	48/8%

tjelesnih ozljeda

Tablica 3. Broj i postotak udomljenih i neudomljeni pasa, prikazanih prema kriteriju zdravstvenog stanja prilikom udomljavanja (zdravi ili psi s tjelesnim oštećenjima)

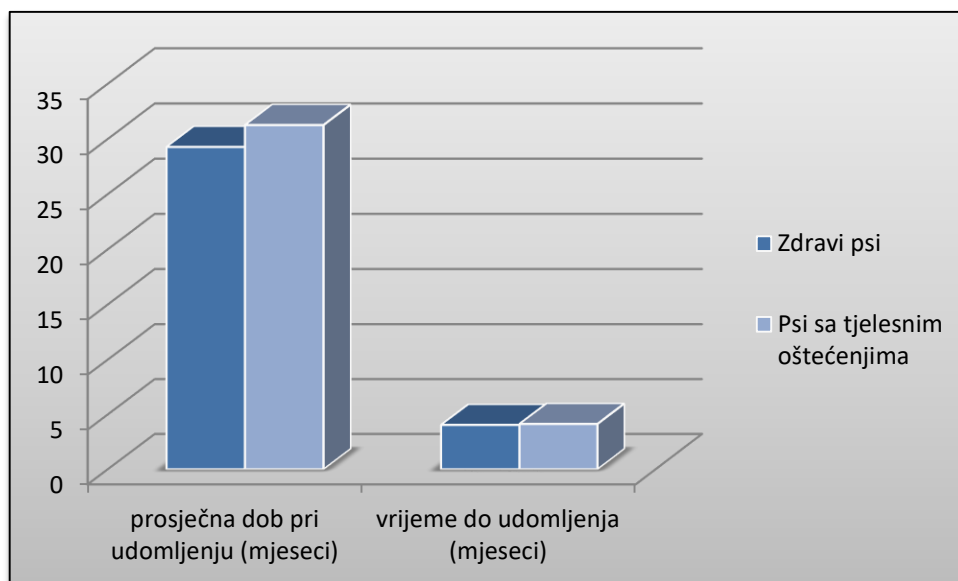
GODINA (broj pasa)	UDOMLJENI PSI	NEUDOMLJENI PSI
2009. (33)* (6)**	24/73% 6/100%	9/27% 0
2010. (57)* (11)**	48/84% 10/90%	9/16% 1/9%
2011. (63)* (15)**	59/94% 15/100%	4/6% 0
2012. (74)* (10)**	61/82% 10/100%	13/18% 0
2013. (53)* (8)**	49/92% 8/100%	4/8% 0
2014. (69)* (17)**	58/84% 17/100%	11/16% 0
2015. (56)* (8)**	37/66% 8/100%	19/34% 0
UKUPNO	336/83% 74/99%	69/17% 1/1%

*zdravi/izliječni psi

** psi sa tjelesnim oštećenjima

Od zdravih/izliječenih životinja udomljeno je 83% pasa, prosječne dobi pri udomljavanju 29, 28 ($\pm 1,24$) mjeseca, a vrijeme proteklo do udomljenja prosječno iznosi 3,92 mjeseca. U skupini udomljenih pasa s tjelesnim oštećenjima prosječna dob pri udomljavanju bila je 31,26 ($\pm 1,15$) mjeseci, dok je vrijeme do trajnog udomljenja iznosilo 4,13 mjeseci (slika 7.).

Nije utvrđena statistički značajna razlika ($p < 0,05$) među skupinama udomljenih i neudomljenih pasa s obzirom na kriterij zdravstvenog stanja pri udomljavanju, kao ni u vremenu proteklom do udomljenja između skupina zdravih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjima.

Slika 7. Grafički prikaz prosječne dobi pri udomljenju i vremenu proteklom do udomljenja za skupinu zdravih/izliječenih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjima

5. RASPRAVA

Prema dobivenim rezultatima potvrđena je činjenica potrebe za sustavnim rješenjima problema napuštenih i nezbrinutih životinja u urbanim sredinama. Potvrda tome je velik broj napuštenih i ozljeđenih životinja u našem istraživanju (597 pasa), od kojih je za 94 životinje stradavanje ili zanemarivanje završilo smrtnim ishodom.

Najveći broj pasa ozlijeđeno je u prometu (66,32%), što se slaže s podacima o uzroku traumi pasa i mačaka ostalih autora (KOLATA, 1974.; KOLATA, 1980.). Kao najčešća posljedica stradavanja u prometu nalaze se prijelomi.

Promatrajući udomljavanje mnogi autori baziraju se na fizička i psihološka svojstva pasa, kao i predrasude udomitelja ili djelatnika skloništa za nezbrinute životinje prema pojedinim vrstama i kategorijama pasa (LEPPER i sur., 2002.; NEMCOVA i NOVAK, 2003.; NORMANDO i sur., 2006.; DIESEL i sur., 2007.; ZAJEC i sur., 2009.; HOFFMAN i sur., 2014.; MOHAN-GIBBONS i sur., 2014.; VOŠLAROVA i sur., 2015.).

Zabilježeno je da ljudi psima pripisuju ljudske osobine i oblike ponašanja i to utječe na odluku o udomljenju (ISGATE i COUCHMAN, 2018). Tako je vanjski izgled, interakcija sa udomiteljem i osobnost glavni razlozi za udomljenje (WEISS i sur., 2012). Općenito, križane pasmine pasa su češće u skloništima, nego psi sa vanjskim karakteristikama neke pasmine. Najviše se udomljuju „toy“ pasmine i pasmine „faces a more puppy-like“, dok se najteže udomljuju psi čuvari i pasmine tipa bull (VOŠLAROVA i sur. 2015.; HOFFMAN i sur., 2014.).

Suprotno očekivanjima (i iskustvima udruga za zaštitu životinja), nije utvrđena statistički značajna razlika u mogućnosti i vremenu proteklom do udomljavanja između skupina zdravih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjima. Uspješnost udomljenja ovisi o mnogo faktora (VITULOVA i sur., 2018.). U istraživanju Zajec i sur. (2009.) prosječna dob pasa u skloništu

je 9 mjeseci a prosječno vrijeme do udomljenja je 12 mjeseci, dok u radu Voslarove i sur. (2015.) prosječno vrijeme provedeno u skloništu do udomljenja iznosi 23 dana. U rezultatima Nemcove i Novak (2003.) dobiveni rezultati ukazuju da je prosječna dob udomljenih pasa između 2-4 mjeseca, a prosječno vrijeme provedeno u skloništu do udomljenja 69 dana. U ovom istraživanju prosječna dob zdravih udomljenih pasa je 29,28 mjeseci, a vrijeme do udomljenja 3,92 mjeseca. Kod pasa s tjelesnim oštećenjem prosječna dob je 31,26 mjeseci, a vrijeme proteklo do udomljenja 4,13 mjeseci. Dobiveni rezultati mogu se objasniti pojačanom empatijom udomitelja prema psima s tjelesnim oštećenjima, ranijem iskustvu vlasništva takve životinje, većem angažmanu članova udruge u pronalasku doma takvim psima, no ne treba isključiti i činjenicu da psi s najtežim slučajevima tjelesnih oštećenja, pri samom pronalasku, zbog pretjerane boli i patnje koju trpe, troškova liječenja ili loše prognoze za izliječenje budu eutanazirani.

U dostupnoj literaturi nije pronađeno adekvatno retrospektivno istraživanje na temu provedenog istraživanja, koje bi poslužilo za direktnu usporedbu. U svjetskoj literaturi tematski slična istraživanja orijentirana su prvenstveno prema udomljenju pasa bez tjelesnih hendikepa ili prema traumatskim tjelesnim ozljedama, no istraživanje ovoga tipa, koje bi povezalo dvije potencijalno uzročno posljedično ovisne cijeline nije objavljeno.

Dobivene rezultate treba promatrati uz oprez zbog ograničenja prilikom ovog istraživanja. U različitim kolektivnima i socioekonomskim prilikama pokazuju se različiti problemi s udomljavanjem pasa. Na izbor psa pri udomljenju utječe mnogo više čimbenika od samog zdravstvenog statusa pasa, a koje nismo uključili u naše istraživanje. Spomenuti čimbenici odnose se na psa (dob, vanjski izgled, boja dlake, dužina dlake, popularnost pasmine, veličinu, karakter), udomitelja, uvijeta za držanje i mogućnosti uspostavljanja veze među njima (dostupnost pasa).

6. ZAKLJUČCI

1. U programu Hitne pomoći ranjenima „Noine arke“ zaprimljen je značajan broj ozlijeđenih pasa, što opravdava potrebu za takvim sustavom zbrinjavanja.
2. Relativno veći broj napuštenih i ozlijeđenih životinja su mužjaci iz skupine mladih pasa (do 1 godine starosti).
3. Najveća učestalost ozljeda očekivano je nađena kod pasa stradalih u prometu, međutim za značajan broj životinja je nemoguće odrediti uzrok nastanka ozljeda.
4. Većina životinja je preživjela i uspješno je izliječena.
5. Suprotno očekivanjima, od životinja s tjelesnim oštećenjima svega 1% pasa nije udomljeno, u prosječnom vremenu udomljavanja.
6. Sa stajališta postavljene hipoteze, nije utvrđena statistički značajna razlika u mogućnosti i vremenu proteklom do udomljavanja između skupina zdravih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjima.
7. Potrebna su daljnja, opsežna istraživanja koja će uključiti više kriterija utjecaja na udomljavanje i vrijeme do udomljenja, kako zdravih tako i pasa s tjelesnim oštećenjima.
8. Za smanjenje broja napuštenih životinja potrebno je u programe više uključiti veterinare, educirati radnike u skloništu, kao i potencijalne udomitelje. Napraviti univerzalni upitnik koji bismo saznali opće znanje udomitelja o psima ali i njihove želje o osobinama psa kojega traže za svoj dom. Omogućiti svim psima u skloništu da prođu osnovnu školu poslušnosti i socijalizacije i držati se preporuka o kastracijama pasa.

7. POPIS LITERATURE

DELEEUEW, J. L. (2010): Animal shelter dogs: Factors predicting adoption versus euthanasia. Doctoral Thesis. School of Wichita State University, USA.

DIESEL, G., H. SMITH, D. U. PFEIFFER (2007): Factors affecting time to adoption of dogs rehomed by charity in the UK. *Animal Welfare Science*, 16; 353-360.

HOFFMAN, L. C., N. HARRISON, L. WOLFF, C. WESTGARTH (2014): Is that Dog a Pit Bull? A Cross-Country Comparison of Perceptions of Shelter Workers Regarding Breed Identification. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 17; 322-339.

ISGATE, S., J. J. COUCHMAN (2018): What makes a dog adoptable? An eye-tracking investigation. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 21 (1): 69-81

KOLATA, R. J. (1980): Trauma in Dogs and Cats: An Overview. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 10 (3); 515-518.

KOLATA, R. J., N. H. KRAUT, D. E. JOHNSTON (1974): Patterns of Trauma in Urban Dogs and Cats: A Study of 1 000 Cases. *J.A.V.M.A.* 164 (5); 499-502.

LEPPER, M., P. H. KASS, L. A. HART (2002): Prediction of adoption versus euthanasia among dogs and cats in a California animal shelter. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 5(1); 29-42.

MOHAN-GIBBONS, H., E. WEISS, L. GARRISON, M. ALLISON (2014): Evaluation of Novel Dog Adoption Program in Two US Communities. *PloS ONE*, 9(3); e91959.

NEIDHART, L., R. BOYD (2002): Companion animal adoption study. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 5(3); 175-192.

NEMCOVA, D., P. NOVAK (2003): Adoption of dogs in the Czech Republic. *Acta Veterinaria*, 72; 421-427.

NORMANDO, S., C. STEFANINI, L. MEERS, S. ADAMELLI, D. COULTIS, G. BONO (2006): Some factors influencing adoption of sheltered dogs. *Anthrozoös*, 19; 211-224.

STREETER, E. M., E. A. ROZANSKI, A. de LAFORCADE-BURESS, L. M. FREEMAN, J. E. RUSH (2009): Evaluation of vehicular trauma in dogs: 239 cases (January-December 2001). *J.A.V.M.A.* 235(4); 405-408.

VITULOVA.S, E. VOVLAROVA, V. VEČEREK, I. BEDANOVA (2018): Behaviour of dogs adopted from an animal shelter. *Acta Vet. Brno*, 87: 155-163.

VOVLAROVA, E., J. ZAK, V. VECEREK, I. BEDANOVA (2015): Breed Characteristics of Abandoned and Lost Dogs in the Czech Republic. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 18; 332-342.

WEISS. E., K. MILLER, H. MOHAN-GIBBONS, C. VELA (2012): Why did you choose this pet? Adopters and Pet in the United States. *Animals (Basel)*, 10;2 (2): 144-159.

ZAJEC, T., T. MIKUŠ, I. PETAK (2009): How do you need to look like that somebody gives you a home? *Book of Abstracts „Animal Protection and Welfare 2009.“*, Brno, 310-313.

8. SAŽETAK

Ana Frangeš

Osobitosti udomljavanja pasa iz Programa Hitne pomoći ranjenima Noine Arke

Svake godine sve više ljudi nesmotreno kupuje i/ili udomljava pse koje u sve većem broju kasnije napuštaju. Takvi se psi teže snalaze u vanjskim uvjetima, često su lošeg zdravstvenog stanja te podložni stradavanju. U istraživanju su analizirani podaci o psima zbrinjavanim u programu Hitne pomoći ranjenima „Noine Arke“ - hrvatske udruge zaštitnika životinja, Grada Zagreba i Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kroz period od 7 godina. Prema uzroku nastanka povreda psi su podijeljeni u skupine: psi ozljeđeni u prometu, zanemarivani psi, ozljeđeni u interakcijama među životinjama i stradalih od nepoznatog uzroka. Cilj istraživanja je istražiti kako zdravstveno stanje napuštenih pasa s ozljedom ili bolesti prilikom pronalaska i ishod liječenja utječe na pronalazak novog vlasnika i vrijeme proteklo do udomljenja. U istraživanom periodu u Program ranjenih primljeno je 597 pasa. Od preživjelih pasa za udomljavanje zdrava/izliječena bila su 403 (67%), a 73 (12%) pasa bilo je s nekim od tjelesnih oštećenja. Zdravih/izliječenih pasa udomljeno je 355 (83%) dok je broj udomljenih pasa s tjelesnim oštećenjem 72 (99%) a neudomljen svega jedan (1%) pas. Prosječno vrijeme do udomljenja zdravih/izliječenih pasa je 3,92 mjeseca, dok je prosječno vrijeme do udomljenja pasa s tjelesnim oštećenjem 4,13 mjeseci. Suprotno očekivanjima, nije utvrđena statistički značajna razlika između udomljenja i vremena do udomljenja između zdravih/izliječenih pasa i pasa s tjelesnim oštećenjem. Rezultati pokazuju potrebu za ozbiljnijim shvaćanjem problema napuštenih pasa, no istovremeno i empatiju udomitelja prema psima s tjelesnim oštećenjima.

Ključne riječi: napušteni psi, ozljeđeni psi, tjelesna oštećenja, udomljavanje

9. SUMMARY

Ana Frangeš

Characteristics of dog adoption from the Emergency rescue program of Noina Arka

Every year more and more people unadvisedly buys or adopting dogs who end up on the street in great number. Those dogs are not manage in the outdoor conditions, they are often in bad general condition so they are more vulnerable. In this research we were analyze the data about the dogs who are signed in Emergency rescue program of Noina arka-Croatian Association of Animal Protection in period of 7 years. According to the cause od injuries we divided dogs in 4 groups. Those who are injured in traffic, dogs who were abused, those who were injured in animal interactions and animals injured from an unknow cause. Aime of our study is to see how healty condition of abonded dogs with injuries or cikness when were found and outcome of the treatment effects on finding a new owner and time passed to adoption. In period of research in Emergency rescue program of Noina arka 597 dogs were received. Within the number of healthy/cured dogs there were 355 (83%) adopted dogs and 48 (17%) dogs who did not found their owner. Within the number of dogs with body handicep 72 (99%) were adopted and 1 (1%) did not found new home. The average time for adoption healthy/cured dogs is 3,92 months and the average time for adoption dogs with body handicep is 4,13 months. Contrary to expectations, no statistically significant difference was found between healthy/cured dogs and dogs with body handicep in adoption and time needed for adoption. The results show the need for more serious understanding problem of abandoned dogs, but at the same time empathy of the foster to dogs with body handicep.

Keywords: abonded dogs, traumatised dogs, body handicep, adopting

10. ŽIVOTOPIS

Ana Frangeš

Rođena sam 10. svibnja 1993. godine u Zagrebu. Pohađala sam Opću gimnaziju (III. gimnaziju) u Zagrebu. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu upisala sam ak. god. 2012./2013.

Na VII. Međunarodnom kongresu *Veterinarska znanost i struka* koji se održavao 5.-7. listopada 2017. godine na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, prezentirala sam rad „*Spinal trauma in dogs in emergency rescue program „Noina Arka”*“ izrađen u koautorstvu s Aleksandrom-Mariom Đurić.

U ak. god. 2017./2018. izabrana sam za demonstratora na kolegiju Opća i klinička rendgenologija u Zavodu za rendgenologiju, ultrazvučnu dijagnostiku i fizikalnu terapiju.

Dobitnica sam Rektorove nagrade u ak. god. 2017./2018. za rad „*Utjecaj zdravstvenog stanja na udomljavanje napuštenih pasa (model Grada Zagreba)*“.

Na *1st International Students' GREEN Conference* koji se održao 17.-18. svibnja 2018. godine u Osijeku, prezentirala sam rad „*The possibility of adopting abandoned dogs with physical handicap*“ izrađen u koautorstvu s Aleksandrom-Mariom Đurić.

Na *2nd European Veterinary Student Seminar* koji se održao u Zagrebu 15.-17. lipnja 2018. godine, prezentirala sam rad „*Neglected dogs treated in Emergency Rescue program „Noina Arka*“.

U ak. god. 2018./2019. sudjelovala sam na *1st scientific and professional meeting on reptiles „Reptilia*“ koji se održavao 25.-26. svibnja na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U slobodno vrijeme trčim sa psom u Canicross Croatia klubu i rekreativno se bavim tenisom.